

Liikenne- ja viestintäministeriölle

Asia: Lapsivaikutusten arviointi julkisen liikenteen ja taksiliikenteen suunnittelussa

Lapsiasiavaltuutetun tehtävänä on arvioida ja edistää lapsen oikeuksien toteutumista Suomessa. Työn perustana on YK:n lapsen oikeuksien yleissopimus (SopS 59 ja 60/1991), joka on lailla voimaan saatettu ihmisoikeussopimus.

Perustelut lapsiasiavaltuutetun kannanotolle

Lapsen oikeuksien yleissopimus koskee kaikkia alle 18-vuotiaita, ellei lapseen soveltuvien lakien mukaan lapsi ole saavuttanut täysi-ikäisyyttä aikaisemmin (1 artikla). Lapsen oikeuksien yleissopimuksen 4 artiklan mukaan sopimusvaltiot ovat sitoutuneet ryhtymään kaikkiin tarpeellisiin lainsäädännöllisiin, hallinnollisiin ja muihin toimiin yleissopimuksessa tunnustettujen oikeuksien toteuttamiseksi.

Lapsen oikeuksien yleissopimusta tulee tulkita kokonaisuutena. Yleissopimuksen täytäntöönpanoa ja toteutumista valvovan YK:n lapsen oikeuksien komitean mukaan lapsen etu toteutuu, kun kaikki yleissopimuksessa taatut lapsen oikeudet toteutuvat.¹

Lapsen oikeuksien komitea on määritellyt seuraavat artiklat perustavanlaatuisiksi yleisperiaatteiksi koko lapsen oikeuksien yleissopimuksen täytäntöönpanossa:

- lapsen edun ensisijaisuus kaikissa julkisen tai yksityisen sosiaalihuollon, tuomioistuinten, hallintoviranomaisten tai lainsäädäntöelimien toimissa, jotka koskevat lapsia (3(1) artikla)
- lapsen oikeus syrjimättömyyteen ilman minkäänlaista lapsen, hänen vanhempiensa tai muun laillisen huoltajansa ominaisuuteen tai muuhun seikkaan perustuvaa erottelua (2 artikla)
- lapsen oikeus osallistua, vaikuttaa ja tulla kuulluksi ikänsä ja kehitystasonsa edellyttämällä tavalla, erityisesti lapselle on annettava mahdollisuus tulla kuulluksi häntä koskevissa oikeudellisissa ja hallinnollisissa toimissa joko suoraan tai edustajan tai asianomaisen toimielimen välityksellä (12 artikla),
- lapsen oikeus elämään sekä henkiinjäämiseen ja kehittymiseen mahdollisimman täysimääräisesti (6 artikla)

Lapsen edun mukaiset ratkaisut edellyttävät, että muutosten ja muiden toimien vaikutuksia lapsiin arvioidaan. YK:n lapsen oikeuksien komitea on todennut, että "[j]otta täytäntöönpanotoimenpiteiden osalta voitaisiin taata, että lapsen etu otetaan ensisijaisesti huomioon lainsäädännössä sekä politiikkojen suunnittelussa ja toteuttamisessa kaikilla hallitustasoilla, tarvitaan jatkuvaa lapsen oikeuksiin kohdistuvien vaikutusten arviointia, jonka avulla voidaan ennustaa kaikkien ehdotettujen lakien, politiikkojen tai määrärahojen vaikutusta lapsiin ja heidän oikeuksistaan nauttimiseen, sekä täytäntöönpanon todellisten lapsen oikeuksiin kohdistuvien vaikutusten jälkiarviointia".²

Kannanotto: Lapsivaikutusten arviointi liikenne- ja viestintäministeriön hallinnonalalla

Lapsiasiavaltuutetulle tulleista kansalaisten viesteistä on viime aikoina ollut luettavissa huoli julkisen liikenteen vuorojen supistumisesta painottuen junaliikenteeseen. Julkinen liikenne on tärkeää varhaiskasvatuksessa ja perusopetuksessa oleville lapsille sekä myös toisen asteen opiskelijoille, koska ammatilliset oppilaitokset ja lukiot keräävät opiskelijoita laajemmalta alueelta. Toisen asteen opiskelijat ovat kuitenkin usein vielä alaikäisiä, joten oman auton käyttöön ei ole mahdollisuutta. Samoin muiden julkisen liikenteen käyttäjäryhmien arjen hankaloitumisesta, kuten pidentyneistä työmatka-ajoista, joiden seurauksena pienten lasten päivähoitoajat pidentyvät, on tullut esimerkkejä lapsiasiavaltuutetun tietoon. Julkisen liikenteen muutokset näyttävät tulleen ennakoimattomasti kesken lukuvuoden monille koululaisille ja heidän vanhemmilleen.

Lapsiasiavaltuutettu muistuttaa julkisen vallan velvollisuudesta ottaa päätöksenteossa huomioon lapsen etu. Kaikissa julkisen ja yksityisen sosiaalihuollon, tuomioistuinten, hallintoviranomaisten tai lainsäädäntöelimien toimissa, jotka koskevat lapsia, on ensisijaisesti otettava huomioon lapsen etu. Kaikessa päätöksenteossa ja valmistelussa tulisi tehdä lapsivaikutusten arviointi.

Lapsiasiavaltuutettu pyytää liikenne- ja viestintäministeriötä kiinnittämään huomiota lapsivaikutusten arviointiin dokumentoidusti kaikessa sen hallinnonalan valmistelussa. Valmisteilla olevassa Liikennekaari-hankkeessa tulee tehdä lapsivaikutusten arviointi. Lapset ovat myös suuri taksinkäyttäjärühmä: koulukuljetusten piirissä on 23,2 prosenttia peruskoulun oppilaista. Suuri osa koulukuljetuksista tehdään takseilla. Lapsiasiavaltuutettu pitää tärkeänä, että liikenne- ja viestintäministeriö tunnistaa mahdollisuuden jälkikäteiseen lapsivaikutusten arviointiin julkista liikennettä koskevista linjauksista. Lapsiasiavaltuutettu kiinnittää lisäksi huomiota julkiseen liikenteeseen liittyvistä päätöksistä tiedottamiseen, jotta kansalaiset pystyvät ottamaan muutoksia huomioon arjen suunnittelussaan.

Lapsiasiavaltuutettu on mielellään yhteistyössä liikenne- ja viestintäministeriön kanssa lapsen oikeuksien edistämiseksi.

Jyväskylässä 2.5.2016

Tuomas Kurttila
Lapsiasiavaltuutettu

Anne Hujala
Ylitarkastaja, lapsiasiavaltuutetun toimisto

¹ [http://lapsiasia.fi/wp-content/uploads/2015/03/CRS_\(kohta 4\) 14.pdf](http://lapsiasia.fi/wp-content/uploads/2015/03/CRS_(kohta_4)_14.pdf)

² [http://lapsiasia.fi/wp-content/uploads/2015/03/CRS_\(kohta 35\) 14.pdf](http://lapsiasia.fi/wp-content/uploads/2015/03/CRS_(kohta_35)_14.pdf)